

Υπόθεση C-717/23

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

27 Νοεμβρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

17 Νοεμβρίου 2023

Αναιρεσείων:Bundesminister für Soziales, Gesundheit, Pflege und
Konsumentenschutz**Αντικείμενο της κύριας δίκης**

Ποινική διαδικασία κατά εμπόρου χονδρικής πώλησης καπνού που φέρεται ότι προμήθευσε τσιγάρα σε μονάδα συσκευασίας με μη νόμιμη επισήμανση.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Ερμηνεία της οδηγίας 2014/40/ΕΕ· άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικό ερώτημα

Έχει το άρθρο 23, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημείο 40, και το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων και την κατάργηση της οδηγίας 2001/37/ΕΚ (ΕΕ 2001, L 127, σ. 1), την έννοια ότι η απαγόρευση διάθεσης στην αγορά προϊόντος καπνού σε μονάδα συσκευασίας η οποία περιλαμβάνει στοιχείο ή χαρακτηριστικό αναφερόμενο σε γεύση καταλαμβάνει ακόμη και την προμήθεια του προϊόντος

αυτού σε κατάσταση λιανικής πώλησης από έμπορο χονδρικής πώλησης ή μόνον την πώλησή του σε καταναλωτές από κατάσταση λιανικής πώλησης;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 2014/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων και την κατάργηση της οδηγίας 2001/37/ΕΚ· άρθρα 1, 2, 13, 15, 23

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Tabak- und Nichtraucherinnen- bzw. Nichtrauchererschutzgesetz (νόμος περί προστασίας του καπνού και των μη καπνιστών, στο εξής: TNRSG), BGBl. αριθ. 431/1995, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, BGBl. I αριθ. 66/2019· άρθρα 1, 2, 5d, παράγραφος 1, σημείο 3, και άρθρο 14

Tabakmonopolgesetz 1996 (νόμος του 1996 περί μονοπωλίου καπνού, στο εξής: TabMG 1996), BGBl. αριθ. 830/1995, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, BGBl. I αριθ. 104/2019· άρθρα 5, 6, 8, 36

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Με απόφαση κατασταλτικού χαρακτήρα («Straferkenntnis») της Bezirkshauptmannschaft Grieskirchen (διοικητικής αρχής του αυστριακού καντονίου του Grieskirchen, στο εξής: διοικητική αρχή) της 30ής Μαΐου 2022, κρίθηκε ότι ένας έμπορος χονδρικής πώλησης, ως διαχειριστής εταιρίας η οποία μετέχει στην αλυσίδα διανομής προϊόντων καπνού, ευθυνόταν για τη διάθεση στην αγορά τσιγάρων σε μονάδες συσκευασίας που έφεραν τις ενδείξεις «απόλυτα στρογγυλεμένα» και «με αργή ωρίμαση», οι οποίες αναφέρονται σε γεύση, προμηθεύοντάς τα σε συγκεκριμένο κατάστημα ψιλικών.
- 2 Ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτόν, ο έμπορος χονδρικής πώλησης παρέβη το άρθρο 14, παράγραφος 1, σημείο 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 1, και το άρθρο 5d, παράγραφος 1, σημείο 3, του TNRSG, με συνέπεια να του επιβληθεί πρόστιμο ύψους 1 000 ευρώ (και, σε περίπτωση μη καταβολής του, στερητική της ελευθερίας ποινή).
- 3 Ο έμπορος χονδρικής πώλησης άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως κατασταλτικού χαρακτήρα της διοικητικής αρχής ενώπιον του Verwaltungsgericht (διοικητικού πρωτοδικείου, Αυστρία), το οποίο έκανε δεκτή

την προσφυγή, ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση κατασταλτικού χαρακτήρα και περάτωσε την ποινική διαδικασία διοικητικού χαρακτήρα.

- 4 Το Verwaltungsgericht (διοικητικό πρωτοδικείο) επισήμανε στο σκεπτικό του ότι η διοικητική αρχή δέχθηκε ότι η «διάθεση στην αγορά» είχε πραγματοποιηθεί με την προμήθεια του προϊόντος καπνού στο κατάστημα ψιλικών. Στο άρθρο 1, σημείο 2, ο TNRSG υιοθετεί τον ορισμό της «διάθεσης στην αγορά» που παρατίθεται στο άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ. Επομένως, η «διάθεση στην αγορά» προς τους καταναλωτές πραγματοποιείται σε καταστήματα λιανικής πώλησης ή εξ αποστάσεως. Ο αυστριακός νομοθέτης αρκέστηκε απλώς στην υιοθέτηση του ορισμού αυτού. Σε αντίθεση με τη Γερμανία, στην Αυστρία δεν υφίσταται ρύθμιση που να διασφαλίζει ότι όλοι οι φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού είναι υπεύθυνοι για τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τη διατύπωση του ορισμού, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ως «διάθεση» στον καταναλωτή νοείται η κατοχή προϊόντων καπνού με σκοπό την απευθείας προμήθειά τους στον καταναλωτή, δηλαδή το τελευταίο στάδιο πριν από την πώληση σε καταναλωτές, το οποίο λαμβάνει χώρα, για παράδειγμα, σε κατάστημα ψιλικών. Επομένως, κατά το Verwaltungsgericht (διοικητικό πρωτοδικείο), ο έμπορος χονδρικής πώλησης δεν «διέθεσε στην αγορά» το προϊόν καπνού διότι το προμήθευσε στον έχοντα την εκμετάλλευση καταστήματος λιανικής πώλησης (καταστήματος ψιλικών) ο οποίος είναι επίσης επιχειρηματίας και όχι καταναλωτής.
- 5 Η διοικητική αρχή άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία). Ακολούθως, στην κατ' αναίρεση δίκη, αντί της διοικητικής αρχής, παρέστη ο αρμόδιος ομοσπονδιακός υπουργός [Bundesminister für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz (ομοσπονδιακός υπουργός κοινωνικών υποθέσεων, υγείας, περίθαλψης και προστασίας του καταναλωτή)]. Στην αίτηση αναιρέσεως υποστηρίζεται ότι, κατά τις διαπραγματεύσεις για την οδηγία 2014/40/ΕΕ, πάγια θέση των κρατών μελών ήταν ότι όλοι οι φορείς της αλυσίδας διανομής έχουν υποχρέωση συμμόρφωσης με τις διατάξεις της οδηγίας. Διαφορετικά, δεν θα ήταν δυνατή η αποτελεσματική εποπτεία της αγοράς για την επίτευξη και τη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 6 Η οδηγία 2014/40/ΕΕ δεν ορίζει ρητώς ποιους οικονομικούς φορείς που συμμετέχουν στο εμπόριο προϊόντων καπνού καταλαμβάνει η απαγόρευση του άρθρου 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ. Αποφασιστικής σημασίας για την απάντηση στο ζήτημα αυτό φαίνεται να είναι η ερμηνεία του όρου «διάθεση στην αγορά».
- 7 Σύμφωνα με το άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ, ως «διάθεση στην αγορά» νοείται η διάθεση προϊόντων, ανεξαρτήτως του τύπου παρασκευής τους, σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση, με ή χωρίς πληρωμή,

συμπεριλαμβανομένης της εξ αποστάσεως πώλησης. Η οδηγία 2014/40/ΕΕ δεν περιέχει νομικό ορισμό του όρου «διάθεση προϊόντων», ο οποίος με τη σειρά του αποτελεί βασικό στοιχείο του όρου «διάθεση στην αγορά». Το άρθρο 2, σημείο 35, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ ορίζει ως «καταναλωτή» στον οποίο διατίθενται τα προϊόντα κάθε φυσικό πρόσωπο που ενεργεί για σκοπούς άσχετους με την εμπορική, επιχειρηματική, βιοτεχνική ή επαγγελματική του δραστηριότητα. Κατά το άρθρο 2, σημείο 41, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ, ως «κατάστημα λιανικής πώλησης» νοείται κάθε κατάστημα που διαθέτει στην αγορά προϊόντα καπνού, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης των προϊόντων από φυσικό πρόσωπο (στην υπόθεση της κύριας δίκης πρόκειται για κατάστημα ψιλικών).

- 8 Η διατύπωση του ορισμού στο άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ δεν παρέχει σαφή απάντηση στο ζήτημα αν ένα προϊόν καπνού «διατίθεται στην αγορά» μόνον όταν τίθεται στη διάθεση του καταναλωτή ή ακόμη και όταν διατίθεται σε κατάστημα λιανικής πώλησης. Για παράδειγμα, ενώ το άρθρο 2, σημείο 34, και το άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ αναφέρονται στις διασυννοριακές εξ αποστάσεως πωλήσεις προϊόντων καπνού «στους καταναλωτές», το άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ, [στην απόδοσή του στη γερμανική γλώσσα], δεν αναφέρεται στη διάθεση προϊόντων καπνού «στους καταναλωτές», αλλά «για τους καταναλωτές». Κατά το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο), τούτο δεν αποκλείει ερμηνεία σύμφωνα με την οποία ακόμη και η διάθεση του προϊόντος καπνού σε κατάστημα λιανικής πώλησης –και όχι μόνον η απευθείας διάθεσή του στον καταναλωτή– καλύπτεται από τον όρο «διάθεση στην αγορά».
- 9 Όσον αφορά τον ορισμό του άρθρου 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, σύμφωνα με τη συνήθη έννοια του όρου «διάθεση», ένα προϊόν καπνού πρέπει να θεωρείται ότι «έχει διατεθεί στην αγορά» όταν οι καταναλωτές μπορούν να το προμηθευτούν, πράγμα το οποίο συμβαίνει ακόμη και όταν ένα προϊόν καπνού διατίθεται απλώς προς πώληση, ακόμη και πριν αγορασθεί και πριν καταβληθεί το αντίστοιχο τίμημα (απόφαση ΔΕΕ της 9ης Μαρτίου 2023, C-356/22, Pro Rauchfrei e. V., C-356/22, σκέψη 20). Αν η ερμηνεία αυτή του όρου «διάθεση στην αγορά», ο οποίος αναφέρεται στον καταναλωτή, εφαρμοζόταν στην υπόθεση της κύριας δίκης, η προμήθεια προϊόντος καπνού από έμπορο χονδρικής πώλησης δεν θα συνιστούσε, αυτή καθαυτή, «διάθεση στην αγορά», διότι, σύμφωνα με τον TabMG 1996, ο έμπορος χονδρικής πώλησης μπορεί, κατ' αρχήν, να προμηθεύσει το προϊόν καπνού μόνο σε κατάστημα ψιλικών. Οι καταναλωτές, με τη σειρά τους, δεν μπορούν να προμηθευτούν προϊόντα καπνού από έμπορο χονδρικής πώλησης.
- 10 Η απόφαση στην υπόθεση C-356/22 αφορούσε την ερμηνεία της αποκαλούμενης απαγόρευσης απόκρυψης των προειδοποιήσεων για την υγεία του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ και όχι του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/40/ΕΕ σχετικά με την παρουσίαση του προϊόντος καπνού. Η υπόθεση αφορούσε την εφαρμογή του όρου «διάθεση στην αγορά» υπό ορισμένη μορφή πώλησης προϊόντων καπνού σε καταναλωτές σε κατάστημα λιανικής πώλησης. Λαμβανομένων υπόψη των διαφορών αυτών, το

Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) διερωτάται αν η συλλογιστική που ακολούθησε το Δικαστήριο στην απόφαση την οποία εξέδωσε στην υπόθεση C-356/22, σκέψη 20, έχει την έννοια ότι η «διάθεση στην αγορά» των προϊόντων καπνού προϋποθέτει πάντοτε ότι το προϊόν καπνού διατίθεται απευθείας στον καταναλωτή (για παράδειγμα προς πώληση), δηλαδή, ανεξάρτητα από το πλαίσιο κάθε συγκεκριμένης διάταξης της οδηγίας 2014/40/ΕΕ όσον αφορά το περιεχόμενό της, και ότι δεν μπορεί να υπάρχει διάθεση στην αγορά σε προγενέστερο στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού. Βεβαίως, στο σημείο 38 των προτάσεων του στην υπόθεση C-370/20, *Pro Rauchfrei e.V.*, η οποία προηγήθηκε της απόφασης στην υπόθεση C-356/22, ο γενικός εισαγγελέας Ε. Tanchev επισήμανε ότι, προκειμένου να υπάρχει «διάθεση στην αγορά», αρκεί ένα προϊόν καπνού να τίθεται στη διάθεση των καταναλωτών στην Ένωση, προσθέτοντας εντός παρενθέσεων: «(αποκλεισμένης, επομένως, της χονδρικής πώλησης)». Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν υιοθέτησε τη συλλογιστική αυτή στην απόφασή του στην υπόθεση C-356/22.

- 11 Κατά το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο), υπάρχουν επίσης βάσιμοι λόγοι υπέρ της απόψεως ότι ένα προϊόν καπνού, όσον αφορά την τήρηση των κανόνων σχετικά με την παρουσίαση των μονάδων συσκευασίας, δεν «διατίθεται στην αγορά» μόνον όταν διατίθεται απευθείας στον καταναλωτή.
- 12 Στην οδηγία 2014/40/ΕΕ, ο όρος «διάθεση στην αγορά», ο οποίος περιγράφεται κατά γενικό τρόπο στο άρθρο 2, σημείο 40, αυτής, χρησιμοποιείται σε διαφορετικά πλαίσια όσον αφορά το περιεχόμενό του. Κάποιες από τις διατάξεις της οδηγίας απαγορεύουν τη «διάθεση στην αγορά» ορισμένων προϊόντων καπνού λόγω των συστατικών τους, όπως το άρθρο 7, παράγραφοι 1, 6, 7 και 9, ή το άρθρο 17, ή εξαρτούν τη «διάθεση στην αγορά» από την τήρηση των επιταγών της οδηγίας αυτής, όπως το άρθρο 8, παράγραφος 1, το άρθρο 15, παράγραφος 1, και το άρθρο 20, παράγραφοι 1 και 3, στοιχείο α'. Άλλες, υποχρεώνουν τους κατασκευαστές και τους εισαγωγείς να ενημερώνουν τις εθνικές αρχές πριν ή μετά τη «διάθεση στην αγορά» των προϊόντων καπνού, όπως το άρθρο 5, παράγραφος 1, το άρθρο 6, παράγραφος 4, το άρθρο 19, παράγραφος 1, το άρθρο 20, παράγραφος 2, και το άρθρο 22, παράγραφος 1. Άλλες πάλι αναφέρονται στα καταστήματα λιανικής πώλησης όπου τα προϊόντα καπνού «διατίθενται στην αγορά» απευθείας στους καταναλωτές, όπως το άρθρο 2, σημείο 41, και το άρθρο 18, παράγραφος 2.
- 13 Από τη συστηματική αυτή ερμηνεία της οδηγίας 2014/40/ΕΕ προκύπτει ότι ο όρος «διάθεση στην αγορά», όπως περιγράφεται κατά γενικό τρόπο στο άρθρο 2, σημείο 40, ανάλογα με το πλαίσιο κάθε συγκεκριμένης διάταξης της οδηγίας όσον αφορά το περιεχόμενό του και ανάλογα με τη συγκεκριμένη περίπτωση, μπορεί να καλύπτει διαφορετικούς οικονομικούς φορείς που συμμετέχουν στο εμπόριο προϊόντων καπνού. Η υποχρέωση των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ, να διασφαλίζουν ότι δεν «διατίθενται στην αγορά» τα προϊόντα καπνού που δεν συμμορφώνονται με την οδηγία αυτή, θα μπορούσε επομένως –ανάλογα με το πλαίσιο και με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης– να καταλαμβάνει ακόμη και κατασκευαστές,

εισαγωγείς ή εμπόρους χονδρικής πώλησης σε μία περίπτωση, ενώ, σε άλλη, μόνο φορείς εκμετάλλευσης καταστημάτων λιανικής πώλησης.

- 14 Στην περίπτωση της κύριας δίκης στην υπόθεση C-356/22, για παράδειγμα, μόνον ο φορέας εκμετάλλευσης του καταστήματος λιανικής πώλησης είχε τον έλεγχο της διαμόρφωσης του αυτόματου πωλητή του ώστε οι προειδοποιήσεις που αναγραφόταν στις μονάδες συσκευασίας των τσιγάρων να μην αποκρύπτονται, κατά παράβαση του άρθρου 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ. Αντιθέτως, στην υπό κρίση υπόθεση της κύριας δίκης, ο κατασκευαστής των (μονάδων συσκευασίας) των τσιγάρων είναι κατ' αρχάς εκείνος που μπορεί να διαμορφώσει την παρουσίασή τους, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 13 της οδηγίας 2014/40/ΕΕ. Ωστόσο, ο εισαγωγέας ή ο έμπορος χονδρικής πώλησης μπορούν επίσης να αποφασίσουν αν θα διοχετεύσουν στην αλυσίδα εφοδιασμού προϊόντων καπνού μονάδες συσκευασίας η παρουσίαση των οποίων δεν συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της οδηγίας αυτής. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την πώληση του εν λόγω προϊόντος σε καταναλωτή από έχοντα την εκμετάλλευση καταστήματος υλικών στο κατάστημά του.
- 15 Αυτή η ερμηνεία του όρου «διάθεση στην αγορά», η οποία, ανάλογα με το πλαίσιο κάθε συγκεκριμένης διάταξης της οδηγίας 2014/40/ΕΕ, καλύπτει όλους ή ορισμένους μόνο από τους οικονομικούς φορείς που συμμετέχουν στο εμπόριο προϊόντων καπνού, φαίνεται επίσης ότι υιοθετήθηκε από τον Γερμανό νομοθέτη κατά τη μεταφορά της οδηγίας 2014/40/ΕΕ στο εσωτερικό δίκαιο. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ο όρος «διάθεση στην αγορά» πρέπει να καλύπτει όχι μόνο την απευθείας πώληση ενός προϊόντος καπνού στον καταναλωτή, αλλά και κάθε διάθεση προϊόντων καπνού, σε οποιοδήποτε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού, από τον κατασκευαστή έως το κατάστημα λιανικής πώλησης.